

Aandachtspunten en bedenkingen van de VVC bij memorie van toelichting en het voorontwerp van decreet betreffende de bovenlokale cultuurwerking

Het voorontwerp van decreet betreffende de bovenlokale cultuurwerking is ingediend bij het Vlaams Parlement. De VVC leverde reeds input voor het voorontwerp van decreet o.a. via de SARC en laat er opnieuw haar licht over schijnen vanuit het perspectief van de cultuur- en gemeenschapscentra. Het formuleert daarbij bedenkingen en aandachtspunten.

Over het algemeen is de VVC positief over de invulling van dit voorontwerp van decreet. Er zitten kansen en opportuniteiten in voor de cultuur- en gemeenschapscentra omdat er kernopdrachten van de centra in dit decreet benoemd worden waaronder cultuurspreiding en cultuurparticipatie. Op die manier kunnen de centra opnieuw deels aanspraak maken op een decreet voor hun taakstelling, die momenteel nergens meer beschreven of decretaal erkend wordt. Hoewel het decreet kansen biedt, zijn er ook enkele valkuilen.

Het is geweten dat de context waarin de cultuur- en gemeenschapscentra werken grondig is veranderd. Daarom deed de VVC bij enkele van haar leden een steekproef. Uit de steekproef blijkt dat de sector een verarming ondergaat, dit zowel inhoudelijk als financieel. Financieel omdat de ingekantelde middelen niet-geïndexeerd worden in het gemeentefonds en door de afbouw van de provinciale cultuurwerking. Dit laatste en het wegvallen van de ondersteuning door Locus zorgen voor een inhoudelijke verarming van onze sector.

De VVC hoopt dat de sector een dynamiek kan halen uit het nieuwe decreet bovenlokale cultuurwerking.

De invulling van het begrip bovenlokaal

In de memorie van toelichting wordt het begrip bovenlokaal omschreven als “*alles waarbij de mogelijkheden of de bevoegdheden van het gemeentelijk niveau worden overschreden*”. Het spreekt voor zich dat er binnen deze decreetcontext met een bovenlokale bril wordt gekeken. Maar daarbij mogen **de fundamentelementen van het bovenlokale niveau** niet vergeten worden, namelijk **de lokale spelers en de context waarin zij dagdagelijks werken**. Het bovenlokale krijgt vorm door spelers die lokaal verankerd zijn. In de verdere begeleiding en ontwikkeling van het bovenlokale veld moet daarmee rekening gehouden worden, bijvoorbeeld bij de uitwerking van de taakstelling van het nieuwe steunpunt.

Het stemt de VVC positief dat *het bovenlokaal cultuurwerk* op een brede en diverse manier kan ingevuld worden en dat daarbij o.a. de begrippen talentontwikkeling, cultuurspreiding en cultuurparticipatie aangehaald worden. Het zijn taken die de cultuur- en gemeenschapscentra tot hun kernopdracht beschouwen. Het is goed dat de centra voor deze opdrachten opnieuw een decreetale basis kunnen vinden. Het feit dat dit vanuit een bovenlokaal perspectief moet benaderd worden ligt voor het ene centrum al gemakkelijker dan voor het andere. Cultuurcentra hadden al altijd een bovenlokale opdracht, voor gemeenschapscentra ligt dit anders. De uitdaging om extra in te zetten op bovenlokale werking zorgt voor kopzorgen omdat het takenpakket nu al overvol zit met de dagdagelijkse werking en het intekenen op projecten voor extra planlast zorgt. Bovendien speelt bij deze kleinere organisaties de bezorgdheid dat kleinschalige en meer rurale initiatieven uit de boot zullen vallen bij de beoordeling. De beoogde evenwichtige samenstelling met aandacht voor expertise, diversiteit en geografische spreiding van de beoordelingscommissies lijkt hier evenwel rekening mee te willen houden. De VVC hoopt dat bij de beoordeling hier effectief ook rekening mee wordt gehouden en zal hierover waken.

Daarnaast vangt de VVC van de cultuurcentra op dat ook hun bovenlokale opdracht lokaal niet meer als vanzelfsprekend wordt gezien. In hun werking nemen ze die opdracht nu zeker nog op, als uitloper van hun eerdere decretale opdracht. Het is echter een vraagteken of lokale spelers willen en kunnen blijven inzetten op het bovenlokale niveau.

Inspelen op actuele hiaten en noden

De VVC is tevreden om in de memorie van toelichting te lezen dat dit decreet vanuit een bovenlokaal perspectief wil inzetten op aantoonbare hiaten en uitdagingen binnen het cultuurbeleid. Sinds het wegvallen van het **steunpunt Locus** is er immers een groot gemis aan inspiratie, praktijkondersteuning, deskundigheidsbevordering, visievorming en begeleiding voor de cultuur- en gemeenschapscentra. Het is goed dat het nieuw op te richten steunpunt ook inzet op de ondersteuning van lokale spelers, waaronder de cultuur- en gemeenschapscentra. Daarnaast willen we hierbij verwijzen naar de eerder gemaakte bedenking: om het bovenlokale niveau verder vorm te geven zijn er sterke lokale spelers nodig waarin blijvend wordt geïnvesteerd. Zij vormen mee het fundament van het bovenlokale en bepalen mee de toekomst van het bovenlokale veld.

Ook de te formuleren **beleidsprioriteiten** binnen het decreet zullen rekening houden met actuele noden en uitdagingen. Zoals de minister zelf meermaals aanhaalde wil hij blijvend inzetten op een evenwichtige spreiding van cultuur en de kunsten. De VVC benadrukt dat de sector zich, samen met de kunstensector, zorgen maakt over de verdere uitbouw en in stand houding van het culturele ecosysteem. Het blijft een gedeelde verantwoordelijkheid tussen alle niveaus om dit systeem in stand te houden en waar nodig te innoveren. Een goede samenwerking en krachtenbundeling tussen het Vlaamse, bovenlokale en lokale niveau is daarbij essentieel. Het is momenteel echter zoeken naar hoe deze samenwerking op een evenwichtige wijze kan gebeuren.

Ook geven de centra zelf aan (in de [tekst Blijspel of Tragedie](#)) dat spreiding op regionaal niveau één van de grootste uitdagingen is. Bijvoorbeeld voor het aanbieden van duurdere topvoorstellingen, van onbekend en gekend werk, van nieuw werk en gevestigde waarden. Het spreidingsvraagstuk loopt al jaren en de discussie had in najaar 2017 een opflakking door signalen uit de kunstensector. Met het doornippen van de decretale lijn tussen Vlaanderen en de cultuurcentra wankelt het systeem van cultuurspreiding extra. De VVC vraagt om binnen dit decreet hier deels een antwoord op te voorzien door volgende te formuleren als één van de beleidsprioriteiten: **het behoud en de verdere innovatieve uitbouw van het ecosysteem van de spreiding van de kunsten met daarbij de cultuur- en gemeenschapscentra als partner bij uitstek**. Daarnaast is het hoofddoel van het decreet het bevorderen en versterken van cultuurparticipatie. Om die reden is dergelijke beleidsprioriteit zeker aan de orde.

Transversaliteit als DNA van de cultuur- en gemeenschapscentra

De focuspunten van het decreet zijn transversaal werken, aanvullend en verbindend werken ten opzichte van het Vlaamse en lokale cultuurbeleid rekening houdend met regionale verschillen en experimenteer- en doorgroeikansen.

De insteek en de driedelige omschrijving van de overkoepelende term transversaliteit wordt gevolgd door de VVC. Daarbij merkt de VVC op dat de dagdagelijkse praktijk van de cultuur- en gemeenschapscentra perfect past binnen de omschrijving van het begrip. **De sector wordt gekenmerkt door een diversiteit aan werkingen en via het begrip transversaliteit wordt deze realiteit deels gevat en krijgt die diversiteit ook een decretaal aangrijpingspunt.**

Het stemt eveneens positief dat er rekening wordt gehouden met regionale verschillen en dat er ruimte is om door te groeien of te experimenteren. Ook de functies bij de projecten getuigen

hiervan. Zoals eerder aangehaald in deze tekst, vernam de VVC via haar leden dat kleinere, rurale spelers met de nodige bezorgdheid naar dit nieuwe decreet kijken. Het blijft een essentieel aandachtspunt om bij de beoordeling van projectaanvragen rekening te houden met de mogelijkheden binnen een bepaalde regio en kleinschalige initiatieven in landelijke gebieden naar waarde te schatten en te honoreren. De inspanningen die door kleine spelers moeten geleverd worden om in te tekenen op projecten is een grote extra belasting binnen het takenpakket. De aandacht die zal besteed worden aan de samenstelling en expertise van de beoordelingscommissies is hierin dan ook van cruciaal belang. Daarnaast kan de **planlast verminderd worden door de huidige 4 functies te ontdebellen naar 8 functies en meer indienmomenten te voorzien voor de projecten.**

Projectsubsidies voor niet-reguliere werking

In de [tekst Blijspel of Tragedie](#) geven cultuur- en gemeenschapscentra zelf aan dat om hun lokale en bovenlokale relevantie te bewijzen **samenwerking, verbreding en verdieping successleutels zijn**. Via de projectsubsidies in dit decreet kan hierop zeker ingespeeld worden. Deze subsidiestroom kan een mooie opstap zijn om al bestaande samenwerking uit te diepen of om nieuwe samenwerkingen op te zetten. Over samenwerking geeft de sector aan dat die breder moet gaan dan louter het afstemmen met partners. Daarom vragen de cultuur- en gemeenschapscentra **ruimte, tijd en middelen** voor verdere ontwikkeling van communicatieve en inhoudelijke samenwerking. Ook hiervoor kunnen projectsubsidies in aanmerking komen.

Het is echter onvoldoende duidelijk of deze ambities hierbinnen een plaats zullen krijgen. Een van de criteria van de projectsubsidies is namelijk dat het project de reguliere werking van de aanvragende actor overstijgt. Daarbij **stelt de VVC zich de vraag wat wordt verstaan onder de reguliere werking van een organisatie**: zijn cultuurcentra die in het decreet lokaal cultuurbeleid een streekgerichte opdracht kregen en ondertussen lokaal ingekanteld regulier lokaal of bovenlokaal? En als ze regulier bovenlokaal zijn: hoe worden ze dan in deze erkend? Waar wordt de reguliere opdracht van de cultuurcentra nog beschreven? En dus op welke criteria zullen de beoordelingscommissies zich hiervoor baseren? Gemeenschapscentra vormen daarnaast al jaren de motor van het lokaal cultuurbeleid en werken net als de cultuurcentra transversaal. Het zit dus in hun DNA en is een vast gen van hun reguliere werking. Daarom bestaat hier ook het gevaar dat hun reguliere werking als niet vernieuwd of regulier wordt beschouwd.

De VVC kijkt uit naar de uitvoeringsbesluiten waarin dit meer gespecificeerd zal worden en is bereid om hierover in dialoog te gaan. De VVC stelt alvast voor om bij de beoordeling rekening te houden met de context waarin een cultuur- of gemeenschapscentrum werkt en de beoordeling te staven op het doel van het project en los van de dagelijkse werking. De focus op de aanvragende actor is eveneens overbodig. **Beoordeel projecten vanuit hun eigenheid en meerwaarde voor het bovenlokale veld niet vanuit een totale werking van de aanvragende actor.**

Gemiste kans voor structurele ondersteuning

Binnen het voorontwerp zijn er enkel structurele ondersteuningsmaatregelen mogelijk als de centra zich organiseren via een IGS-structuur. **De VVC betreurt dat structurele samenwerking los van gemeenten binnen dit kader niet is mogelijk gemaakt.** Om de opgebouwde expertise en kennis in onze sector blijvend en optimaal te laten redeneren zijn er op lange termijn zekerheden nodig en die mogen niet afhangen van projecten of minder flexibele vormen van samenwerking.